

## บทที่ 4

### ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำมาตรฐานการดูแลโบราณสถานไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงได้กำหนดตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยได้กำหนด ความหมายของตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา ดังนี้

**ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน** หมายถึง ตัวชี้วัดที่มีความสำคัญและเป็นภารกิจที่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติในการดูแลโบราณสถาน

**ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา** หมายถึง ตัวชี้วัดที่มีความสำคัญและเป็นภารกิจที่มีการพัฒนากระตือรือร้น การดูแลโบราณสถานให้มีประสิทธิภาพและก้าวหน้ามากกว่ามาตรฐานตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน และ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจจะกระทำหรือเลือกทำตามศักยภาพขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ

**แนวทางปฏิบัติ ตามตัวชี้วัด** อาจใช้แนวทาง PDCA คือ

- **P ย่อมาจาก Plan** หมายถึง การวางแผนโดยกำหนดจุดประสงค์หรือเป้าหมายของ การทำงาน (หรือการบริหาร) แล้ววางแผนการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ วิธีการวางแผน แบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1:** การกำหนดเป้าหมาย

ต้องระบุเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยระบุให้ได้ว่า “จะทำอะไร” “เป้าหมายเป็น รูปธรรมหรือเป็นนามธรรม” “กำหนดการที่จะให้บรรลุเป้าหมายนั้น”

**ขั้นตอนที่ 2:** การจัดทำแผน

จัดทำแผนให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ แผนที่จัดทำจะต้องสอดคล้องกับสถานะ ที่เป็นอยู่และสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งหมายถึง จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนนั่นเอง

### ขั้นตอนที่ 3: ตรวจสอบ

ถ้าแผนขาดสาระที่จำเป็นก็จะเป็นแผนที่ไร้ประโยชน์ และเนื่องจากผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามแผนไม่ใช่คนเพียงคนเดียวแต่ประกอบด้วยผู้คนที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมาก แผนที่จัดทำขึ้นจึงต้องมีความชัดเจน รัดกุม ใครอ่านแล้วก็สามารถเข้าใจได้ทันที

- **D ย่อมาจาก Do** หมายถึง การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

#### ขั้นตอนที่ 1: ทำความเข้าใจแผน

เนื่องจากผู้ที่ต้องดำเนินการตามแผน คือ ผู้ปฏิบัติงานจึงต้องมีการอธิบายแผนให้เป็นที่เข้าใจตรงกันและทั่วถึงกัน

#### ขั้นตอนที่ 2: การติดตามการปฏิบัติงาน

ผู้ปฏิบัติงาน คือ ผู้ที่ดำเนินการตามแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารหรือผู้จัดการจึงมีหน้าที่ต้องคอยสอดส่องและติดตามการปฏิบัติงานของทุกคน และให้คำปรึกษาเมื่อจำเป็น

- **C ย่อมาจาก Check หรือการตรวจสอบ** กล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

#### ขั้นตอนที่ 1: ตรวจสอบสภาพของการดำเนินงาน

เป็นการตรวจสอบว่า การดำเนินงานได้เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ การตรวจสอบนี้จะรอให้ผู้ปฏิบัติงานมารายงานไม่ได้ ผู้บริหารจะต้องลงไปตรวจสอบด้วยตนเอง

#### ขั้นตอนที่ 2: ตรวจสอบคุณภาพของงาน

เป็นการตรวจสอบคุณภาพของการดำเนินงาน จะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลว่ามีเหตุผิดปกติเกิดขึ้นหรือไม่ เมื่อทำงานไปได้ระยะหนึ่งอาจมีปัญหาคงไม่เข้าใจเกี่ยวกับงานที่ทำ จึงต้องมีการทบทวน เพื่อพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยกันแก้ไขอุปสรรคในการดำเนินงาน นอกจากนั้นการตรวจสอบคุณภาพของ “ผลงาน” ด้วยตนเอง และการสอบถามผู้ปฏิบัติงานว่าประสบปัญหาอะไรหรือไม่ ก็เป็นเรื่องสำคัญที่มองข้ามไม่ได้

- **A ย่อมาจาก Action** หมายถึง การวิเคราะห์ แก้ไข ประเมินผลการดำเนินการ ซึ่งแบ่งเป็น 2 กรณี คือ

**กรณีที่ 1** กรณีที่พบว่ามีปัญหา

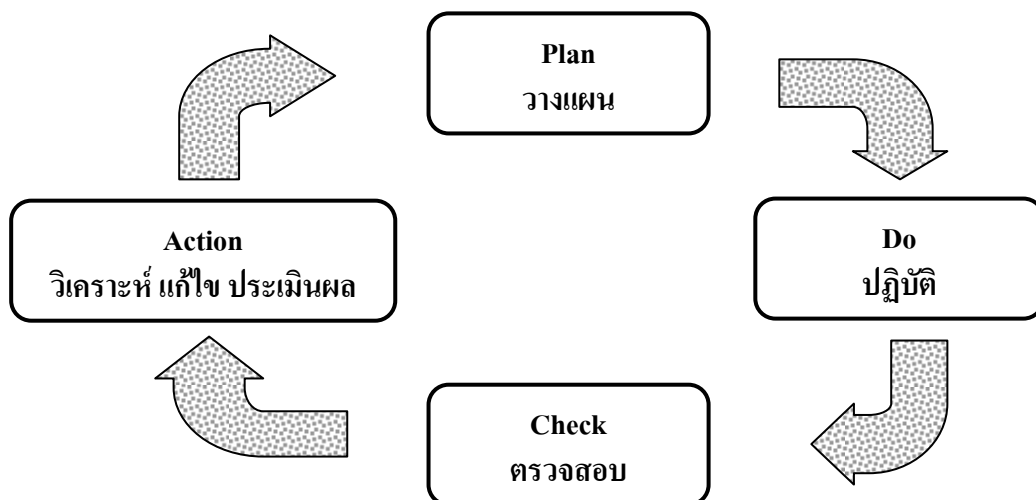
เมื่อตรวจพบว่าเกิดปัญหาขึ้นในการดำเนินงาน จะต้องตรวจสอบสาเหตุของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหาเดียวกันเกิดซ้ำอีก และจะต้องทำรายงานสรุปในเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลยืนยันการดำเนินการแก้ไขแล้ว

**กรณีที่ 2** กรณีที่ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

เมื่อปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย จะต้องมีการทบทวนว่า "เหตุใดจึงปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ" เพื่อสะสมเป็นประสบการณ์หรือองค์ความรู้ในองค์กร และในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป ก็ให้ใช้ประสบการณ์และองค์ความรู้เหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สูงขึ้นต่อไป

โดยทั่วไป “Action” ในกรณีที่บรรลุเป้าหมาย มักจะถูกมองข้ามเสมอ ซึ่งทำให้องค์กรขาดการสะสมองค์ความรู้ (know how) จากการปฏิบัติงาน

แผนปฏิบัตินี้สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้



### การปรับใช้แนวทาง PDCA ในการดูแลโบราณสถาน

แนวทางการดำเนินงานตามแบบ PDCA สามารถใช้ดำเนินการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ การจัดการพิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น ตามกรอบแนวทางการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้านดังได้กล่าวแล้วคือ ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านการเผยแพร่ และด้านการบริหารจัดการ ดังนี้

#### ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (P)

ในการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ การจัดการพิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น ตามมาตรฐานทั้ง 4 ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ นั่นคือ ต้องกำหนดเป้าหมายของแผนว่าคืออะไร เป้าหมายหลักคือประชาชนในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ โดยอาจกำหนดเป้าหมายเป็นทั้งรูปธรรม เช่น ผลที่เป็นตัวเลข สามารถนับได้ ในมาตรฐานทั้ง 4 ด้าน ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีเป้าหมายเป็นตัวเลข อีกอย่างหนึ่งคือเป้าหมายที่เป็นนามธรรม เช่น ในมาตรฐานด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน มีเป้าประสงค์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถานในท้องถิ่นตนเองมากขึ้น แต่เป้าหมายนามธรรมสามารถเปลี่ยนเป็นเป้าหมายรูปธรรม คือ ตัวเลขได้ เช่น การวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องประวัติความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถานของประชาชนออกมาเป็นจำนวนร้อยละ

ในการจัดทำแผน เป้าหมายที่กำหนดไว้ต้องสามารถบรรลุได้จริง สามารถนำมาสู่การปฏิบัติได้จริง เช่น การกำหนดเป้าหมายตามมาตรฐานที่ 1 ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ดัชนีชี้วัดขั้นพัฒนา คือ การจัดการกิจกรรมให้ความรู้ และสนับสนุนให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดการพิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น โดยแผนการจัดการกิจกรรมต้องเป็นแผนที่เข้าใจง่ายและปฏิบัติตามได้ง่าย ที่สำคัญต้องผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

#### ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (D)

เมื่อกำหนดเป้าหมายและวางแผนการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ การจัดการพิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุประจำท้องถิ่นตามมาตรฐานทั้ง 4 ด้านแล้ว ขั้นต่อไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำความเข้าใจแผนที่วางไว้ให้ชัดเจนโดยต้องอธิบายแผนให้ผู้ปฏิบัติทุกระดับชั้นรู้และเข้าใจตรงกัน ทัวถึงกันแล้วจึงลงมือปฏิบัติ เช่น มาตรฐานที่ 2 ด้านการปฏิบัติ ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา

บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทราบถึงขั้นตอนและอำนาจหน้าที่ในการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ การจัดการพิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุประจำท้องถิ่นอย่างถูกต้อง โดยอาจขอความรู้และความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตามกฎหมายให้เป็นที่ปรึกษาโครงการได้ เพื่อความชัดเจนและความเข้าใจที่ตรงกันของผู้ปฏิบัติ และในการปฏิบัติตามแผนนี้ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต้องตรวจสอบดูแลการปฏิบัติทุกขั้นตอนอย่างใกล้ชิดด้วย

### ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (C)

ในการดำเนินงาน โครงการหรือกิจกรรมตามมาตรฐานทั้ง 4 ด้าน ทั้งตามตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานและตัวชี้วัดขั้นพัฒนา เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำลังดำเนินการตามแผนที่วางไว้ อย่างเป็นระบบนั้น สิ่งสำคัญที่สุดในกระบวนการนี้คือ การตรวจสอบการปฏิบัติงานและคุณภาพของงาน โครงการหรือกิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่ ในขั้นนี้เมื่องานดำเนินไปได้ระยะหนึ่ง ผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจกรรมต้องดูแล้วว่ามีปัญหาและอุปสรรคใดๆ หรือไม่ ต้องมีการทบทวนแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่อาจมีได้

### ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ แก้ไข ประเมินผลการดำเนินการ (A)

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ การจัดการพิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุประจำท้องถิ่นตามแผน ตามขั้นตอนทั้ง 3 ขั้นที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้ง 4 ด้าน และตามตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานหรือตัวชี้วัดขั้นพัฒนาจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการ ขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ปฏิบัติงานต้องให้ความสำคัญก็คือ การวิเคราะห์ ประเมินผล โครงการหรือกิจกรรมเพื่อสรุปผลไว้ในการดำเนินการครั้งต่อไป

การวิเคราะห์ ประเมินผลนั้นสามารถกระทำได้โดยประเมินผลตามลำดับระยะเวลาการดำเนินงานหรือตามหัวข้อที่เราสามารถกำหนดขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ ประเมินผล หากพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ให้ตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วพร้อมทั้งจัดทำรายงานสรุปผลไว้ในการดำเนินงานครั้งต่อไป

ในการดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมตามมาตรฐานทั้ง 4 ด้าน หากประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้ตามแผน ผู้รับผิดชอบและผู้ปฏิบัติงานจะต้องประเมินผลแล้วบันทึกไว้ว่า ความสำเร็จของโครงการเป็นผลของการดำเนินงานแบบใดบ้าง มีปัจจัยใดบ้าง

ที่นำโครงการไปสู่ความสำเร็จ เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมแบบเดิมหรือแบบอื่นๆ ในครั้งต่อไป

**ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ** หมายถึง ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

- **เชิงปริมาณ** คือ จำนวนที่สามารถวัดเป็นตัวเลขได้ เช่น จำนวนกิจกรรม, จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม
- **เชิงคุณภาพ** คือ คุณค่าที่ไม่สามารถวัดเป็นจำนวนตัวเลขได้ แต่อาจวัดได้ในลักษณะว่ามี หรือไม่มี เช่น มีการวางแผน-ไม่มีการวางแผน

#### การประเมินคุณภาพผลการดำเนินการ

การประเมินคุณภาพผลการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ของตัวชี้วัดทุกตัว ทั้งตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานและขั้นพัฒนานั้น สามารถประเมินโดยพิจารณาว่ามีการปฏิบัติตามหรือไม่ตามขั้นตอนของแนวทาง PDCA ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. มีการทำแผนงาน/แผนกิจกรรม
2. มีการดำเนินการตามแผนงาน/แผนกิจกรรม
3. มีการตรวจสอบ หรือติดตาม หรือวิเคราะห์ หรือประเมินกิจกรรมระหว่างดำเนินการ
4. มีการนำผลการตรวจสอบ หรือติดตาม หรือวิเคราะห์ หรือประเมินกิจกรรมระหว่างดำเนินการมาใช้เพื่อปรับปรุงการดำเนินการ หรือประกอบการสรุปผลการดำเนินการ

ตามแนวทางการประเมินกิจกรรมเช่นนี้ ผลของการประเมินจึงแบ่งออกได้เป็นค่าคะแนน 4 ระดับดังนี้

- ได้ค่าคะแนน 1 = มีการดำเนินการขั้นตอนที่ 1
- ได้ค่าคะแนน 2 = มีการดำเนินการขั้นตอนที่ 1 และ 2
- ได้ค่าคะแนน 3 = มีการดำเนินการขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3
- ได้ค่าคะแนน 4 = มีการดำเนินการครบ 4 ขั้นตอน

#### 4.1 มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการหรือส่งเสริมการดำเนินการเพื่อให้บุคลากรในองค์กรฯ และประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่า ความหมายของ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน และจดหมายเหตุประจำท้องถิ่นในพื้นที่ของตนเอง โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร สถาบันการศึกษา ฯลฯ

ตัวชี้วัด	ตัวอย่างประเภทของโครงการ / กิจกรรม	ขั้นตอนการปฏิบัติ (ตามแนวทาง PDCA)	ดัชนีประเมินผลการดำเนินการ
<u>ขั้นพื้นฐาน</u>			
1. จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน และจดหมายเหตุประจำท้องถิ่นในพื้นที่ของตน	1. การบรรยายเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน และจดหมายเหตุประจำท้องถิ่นโดยผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น หรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก	1. ควรจัดทำแผนงาน/โครงการร่วมกับกรมศิลปากร เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ตรงกับข้อมูลที่เป็นทางการ ซึ่งได้รับการรับรองจากกรมศิลปากรแล้ว โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย	- จำนวนกิจกรรม - จำนวนครั้งที่จัดแต่ละกิจกรรม - จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม - ร้อยละของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีความรู้เพิ่มขึ้น - การร่วมแสดงความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น
2. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน และจดหมายเหตุประจำท้องถิ่นในพื้นที่ของตน	2. การบรรยายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น 3. การบรรยายเรื่องโบราณสถานแต่ละแห่งในท้องถิ่น ฯลฯ	2. ดำเนินการกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ 3. ตรวจสอบ และประเมินผลการทำงานตามกิจกรรม 4. นำผลการดำเนินการมาปรับปรุง หรือพัฒนาเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป	- ประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมหรือโครงการโดยพิจารณาว่ามีหรือไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติ ตามลำดับที่ 1-4 และสรุปผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติเป็นค่าคะแนน 1 - 4

ตัวชี้วัด	ตัวอย่างประเภทของโครงการ / กิจกรรม	ขั้นตอนการปฏิบัติ (ตามแนวทาง PDCA)	ดัชนีประเมินผลการดำเนินการ
<p><u>ขั้นพัฒนา</u></p> <p>1. มีฐานข้อมูลโบราณสถาน โบราณวัตถุและเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และภูมิปัญญาในท้องถิ่น</p> <p>2. มีการส่งเสริมการจัดทำวิชาท้องถิ่น ศึกษาด้านประวัติความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถานในท้องถิ่น และประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ทั้งในระบบ และนอกระบบ</p>	<p>1. โครงการจัดทำฐานข้อมูลมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น</p> <p>2. โครงการจัดทำวิชาท้องถิ่นศึกษา</p> <p>3. โครงการจัดทำสื่อเพื่อการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานและประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น (เช่น หนังสือ วีดิทัศน์ การเผยแพร่ทางวิทยุ (วิทยุชุมชน) หอกระจายข่าว โทรทัศน์ การจัดทำเว็บไซต์) ฯลฯ</p>	<p>1. ควรจัดทำแผนงาน/โครงการร่วมกับกรมศิลปากร เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องตรงกับข้อมูลที่เป็นทางการซึ่งได้รับการรับรองจากกรมศิลปากรแล้ว โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย</p> <p>2. ดำเนินการกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้</p> <p>3. ตรวจสอบ และประเมินผลการทำงานตามดำเนินงานตามกิจกรรม</p> <p>4. นำผลการดำเนินการมาปรับปรุง หรือพัฒนาเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป</p>	<p>- จำนวนระเบียบข้อมูล</p> <p>- จำนวนสื่อ</p> <p>- มีวิชาท้องถิ่นศึกษา</p> <p>- จำนวน / ประเภทของรายวิชาท้องถิ่นศึกษา</p> <p>- ประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมหรือโครงการ โดยพิจารณาว่ามีหรือไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติตามลำดับที่ 1-4 และสรุปผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติเป็นค่าคะแนน 1 - 4</p>



## 4.2 มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานด้านการปฏิบัติ

การปฏิบัติงานดูแลรักษาโบราณสถาน หมายถึง การทำนุบำรุง คุ้มครองป้องกัน บำรุงรักษา ตลอดจนซ่อมแซมบูรณะ โบราณสถานให้อยู่ในสภาพที่ดีและมั่นคงแข็งแรง ยับยั้งการ ซ้ำรูดเสื่อมสภาพ และยืดอายุให้ยืนยาวโดยยังคงคุณค่าไว้ได้ต่อไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานรัฐโดยกรมศิลปากร ก่อนจึงจะสามารถดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ในภารกิจนี้ได้ ทั้งนี้ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กรมศิลปากรกำหนด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบุคลากร หรือ พัฒนาศูนย์บุคลากร หรือขอรับการ สนับสนุนหรือจัดหาผู้มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับกิจกรรม และเป็นไปตามระเบียบของทาง ราชการให้ปฏิบัติงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถานได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัด	ตัวอย่างประเภทของ โครงการ / กิจกรรม	ขั้นตอนการปฏิบัติ (ตามแนวทาง PDCA)	ดัชนีประเมินผลการ ดำเนินการ
<b>ขั้นพื้นฐาน</b>			
1. มีโครงการ / กิจกรรม การรักษาความสะอาด โบราณสถาน หรือ กิจกรรมการป้องกัน ความเสียหายแก่ โบราณสถาน	1. โครงการตากถาง กำจัดและควบคุม วัชพืชใน โบราณสถาน 2. โครงการกำจัดสิ่งกีด ขวางในโบราณสถาน	1. จัดทำแผนงาน/ โครงการร่วมกับกรม ศิลปากร โดยให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนด้วย 2. ดำเนินการกิจกรรม ตามแผนที่กำหนดไว้ 3. ตรวจสอบ และ ประเมินผลการ ดำเนินงานตาม กิจกรรม 4. นำผลการดำเนินการ มาปรับปรุง หรือ พัฒนาเพื่อวาง แผนการจัดกิจกรรม ครั้งต่อไป	- จำนวนกิจกรรม - ประเมินคุณภาพการ ปฏิบัติงานแต่ละ กิจกรรมหรือโครงการ โดยพิจารณาว่ามี หรือไม่มีขั้นตอนการ ปฏิบัติ ตามลำดับที่ 1 - 4 และสรุปผลการ ประเมินคุณภาพการ ปฏิบัติเป็นค่าคะแนน 1 - 4

ตัวชี้วัด	ตัวอย่างประเภทของโครงการ / กิจกรรม	ขั้นตอนการปฏิบัติ (ตามแนวทาง PDCA)	ดัชนีประเมินผลการทำงาน
<u>ขั้นพัฒนา</u>			
1. มีโครงการ / กิจกรรมอนุรักษ์ / ปกป้องคุ้มครอง / รักษาความปลอดภัย โบราณสถาน	1. โครงการดูแลรักษาโบราณสถานในท้องถิ่น 2. โครงการสำรวจสภาพและปัญหาโบราณสถาน	1. จัดทำแผนงาน/โครงการร่วมกับกรมศิลปากร โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย	- จำนวนกิจกรรม - ประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมหรือโครงการโดยพิจารณาว่ามีหรือไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติ ตามลำดับที่ 1 – 4 และสรุปผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติเป็นค่าคะแนน 1 - 4
2. มีโครงการ / กิจกรรมเพื่อการดูแลรักษาโบราณสถานอย่างต่อเนื่อง	3. โครงการสำรวจสภาพและปัญหาแวดล้อมของโบราณสถาน 4. โครงการเสริมความมั่นคงให้กับโบราณสถาน ฯลฯ	2. ดำเนินการกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ 3. ตรวจสอบ และประเมินผลการทำงานตามกิจกรรม 4. นำผลการดำเนินการมาปรับปรุง หรือพัฒนาเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป	

### 4.3 มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานด้านการเผยแพร่

การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับโบราณสถานในท้องถิ่นให้แก่ประชาชนในพื้นที่และชุมชนข้างเคียง เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการสืบสานมรดกวัฒนธรรมไทย ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาให้แก่ชุมชน และยังเป็นปัจจัยที่สามารถช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ ในการดำเนินการกิจกรรมเพื่อการดูแลรักษาโบราณสถาน

ตัวชี้วัด	ตัวอย่างประเภทของโครงการ / กิจกรรม	ขั้นตอนการปฏิบัติ (ตามแนวทาง PDCA)	ดัชนีประเมินผลการดำเนินการ
<b>ขั้นพื้นฐาน</b>			
1. มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงแหล่งโบราณสถานหรือมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้เป็นที่แพร่หลาย	1. โครงการ / กิจกรรมการทำสื่อประชาสัมพันธ์ / สื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานในท้องถิ่น	1. ควรจัดทำแผนงาน/โครงการร่วมกับกรมศิลปากร เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องตรงกับข้อมูลที่เป็นทางการซึ่งได้รับการรับรองจากกรมศิลปากรแล้ว โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย	- จำนวนกิจกรรม - ประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมหรือโครงการโดยพิจารณาว่ามีหรือไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติ ตามลำดับที่ 1 - 4 และสรุปผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติเป็นค่าคะแนน 1 - 4
2. มีการจัดกิจกรรม หรือ สนับสนุนการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานในท้องถิ่น	2. โครงการ / กิจกรรมจัดทำหรือสนับสนุนการจัดทำหรือการปรับปรุงป้ายบรรยายข้อมูลหรือป้ายสื่อความหมายโบราณสถานในท้องถิ่น	2. ดำเนินการกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้	
	3. โครงการ / กิจกรรมการเสวนา หรือ ประชุม หรือสัมมนา โดยให้ประชาชนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วม	3. ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามกิจกรรม 4. นำผลการดำเนินการมาปรับปรุง หรือ พัฒนาเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป	

ตัวชี้วัด	ตัวอย่างประเภทของโครงการ / กิจกรรม	ขั้นตอนการปฏิบัติ (ตามแนวทาง PDCA)	ดัชนีประเมินผลการทำงาน
<p><u>ขั้นพัฒนา</u></p> <p>1. มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์การทำงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถานระหว่างท้องถิ่น</p> <p>2. จัดทำเครือข่ายฐานข้อมูลระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่างๆ ด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุและเอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมา และภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>เสนอความเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เช่น การดูแลรักษาโบราณสถานในท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น โบราณสถานแต่ละแห่งในท้องถิ่น ฯลฯ</p> <p>1. โครงการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างท้องถิ่นในด้านการดูแลโบราณสถาน</p> <p>2. โครงการสร้างเครือข่ายฐานข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการดูแลรักษาโบราณสถานระหว่างท้องถิ่น</p> <p>3. โครงการสนับสนุนการวิจัยท้องถิ่นศึกษา</p>	<p>1. ควรจัดทำแผนงาน/โครงการร่วมกับกรมศิลปากร เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ตรงกับข้อมูลที่เป็นทางการ ซึ่งได้รับการรับรองจากกรมศิลปากรแล้ว โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย</p> <p>2. ดำเนินการกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้</p> <p>3. ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามกิจกรรม</p> <p>4. นำผลการดำเนินการมาปรับปรุง หรือพัฒนาเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป</p>	<p>- จำนวนโครงการ</p> <p>- จำนวนระเบียบข้อมูล</p> <p>- จำนวนผู้ใช้ข้อมูล</p> <p>- จำนวน อปท. ที่เข้าร่วมเครือข่าย</p> <p>- ประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมหรือโครงการ โดยพิจารณาว่ามีหรือไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติ ตามลำดับที่ 1 - 4 และสรุปผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติเป็นค่าคะแนน 1 - 4</p>

#### 4.4 มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นกิจกรรมสำคัญที่สามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์โบราณสถานอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดพัฒนาการด้านการศึกษา ความมั่นคงทางวัฒนธรรม และความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ท้องถิ่น

ตัวชี้วัด	ตัวอย่างประเภทของโครงการ / กิจกรรม	ขั้นตอนการปฏิบัติ (ตามแนวทาง PDCA)	ดัชนีประเมินผลการดำเนินการ
<b>ขั้นพื้นฐาน</b>			
1. มีแผนแม่บทการบำรุงดูแลรักษาโบราณสถาน	1. โครงการจัดทำแผนแม่บทการบำรุงดูแลรักษาโบราณสถานแต่ละแห่ง	1. จัดทำแผนงาน/โครงการร่วมกับกรมศิลปากร โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย	- จำนวนกิจกรรม - ประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมหรือโครงการโดยพิจารณาว่ามีหรือไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติ ตามลำดับที่ 1 – 4 และสรุปผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติเป็นค่าคะแนน 1 - 4
2. มีการดำเนินการปรับปรุง หรือพัฒนาโบราณสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น	2. โครงการจัดทำแหล่งเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นที่โบราณสถานตั้งอยู่	2. ดำเนินการกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้	
3. มีการเฝ้าระวังการเคลื่อนย้าย และการลักลอบขุดหาโบราณวัตถุจากโบราณสถาน / แหล่งโบราณคดี โดยไม่ได้รับอนุญาต	3. การจัดเจ้าหน้าที่/อาสาสมัครเฝ้าระวังและประชาสัมพันธ์โบราณสถาน / แหล่งโบราณคดี / โบราณวัตถุในท้องถิ่น ฯลฯ	3. ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามกิจกรรม 4. นำผลการดำเนินการมาปรับปรุง หรือพัฒนาเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป	

ตัวชี้วัด	ตัวอย่างประเภทของโครงการ / กิจกรรม	ขั้นตอนการปฏิบัติ (ตามแนวทาง PDCA)	ดัชนีประเมินผลการทำงาน
<b>ขั้นพัฒนา</b>			
1. มีพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น	1. โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น	1. จัดทำแผนงาน/โครงการร่วมกับกรมศิลปากร โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย	- ประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมหรือโครงการโดยพิจารณาว่ามีหรือไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติ ตามลำดับที่ 1 - 4 และสรุปผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติเป็นค่าคะแนน 1 - 4
2. มีการส่งเสริม / สนับสนุนเพื่อให้โบราณสถาน / พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	2. โครงการส่งเสริมการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	2. ดำเนินการกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ 3. ตรวจสอบ และประเมินผลการทำงานตามกิจกรรม	
3. มีการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนงานบริหารจัดการ	3. โครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ฯลฯ	4. นำผลการดำเนินการมาปรับปรุง หรือพัฒนาเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป	